

stantia vix ascendere ad quatuor pro centenario, taxa vero statuaria est antiqua sub Gregor. XIII. quando investimenta in bona stabilia, censu & loca montium hujusmodi fructum ac majorem reddebant, unde aliqua non levis admiratio resulat, quod non reflectatur ad moderationem; verum in praesenti non fuit opus de his agere, dum denegabatur substantia debiti, qua posita, probabilem credebam resolutio nem circa taxam, circa quam plura habentur infra, d. disc. 161. ubi generaliter de hac materia usurarium dotalium,

P R A E N E S T I N A .

JOANNE BAPTISTA FELLO,

C U M N.

Responsum pro veritate.

An per receptionem dotis in forte principali prajudicatum censem fructibus, seu usuris dotalibus decursus, quin amplius peti possint. Et aliqua de eorumdem fructuum taxa, seu quantitate, quando dos solvi promissa est in bonis, non autem in pecunia.

S U M M A R I U M .

- 1 Casus controversie.
- 2 An testamentum ad formam cum esset subfincetur in Urbe, & distritu, stante Statuto.
- 3 De Statuto Urbis disponente mulierem non posse disponere de date, nisi in decima parte.
- 4 Per receptionem sorris confessor prajudicatum in usuris dotalibus debitis officio judicis, contrarium n. 8.
- 5 Quid ubi accedit praefatio.
- 6 Secus ubi debentur ex Statuto, vel alias iure actionis.
- 7 Quando exstante Statuto dicuntur debita jure actionis.
- 8 Declaratur conclusio, de qua n. 4. ut ex canonica aequitate non censemur praeficatum.
- 9 Idem in fructibus recompensatiis debitis ex 1. curabit.
- 10 Si fructus recompensatiis, accusare dotales parificantur.
- 11 Retenta opinione, de qua numer. 4. an tali casu vir actionem habeat contra donatorem pro alimentis praefitatis.
- 12 Ubi dos promissa est in bonis, usura debentur ad ratam fructuum ipsorum bonorum.
- 13 Declaratur, & de alio casu in idem.

D I S C . C X V I .

D E tribus ex parte Joannis Baptiste pro veritate requisi-
tus fui. Primo ad testamentum ab eius uxore conditum coram Notario & duobus testibus ad formam c. cum esse, inter liberis cum pluribus suis liberis subficeret; Secundum ad legata excedentiam decimam partem dotes debentur, vel potius ad limites dictae quota restringenda effici; Et terris num ipse recipiendo forem dotes simplier & oblique protestatione, sibi censemur praedicatis in fructibus, seu usuris dotalibus ante solutionem de cursus, & in omnibus facilis ac plana via est responsio.

Quatenus enim pertinet ad primum, quicquid effet in proprio, stante Statuto Urbis mandante servari jus civile, ut prouide testamento ad eum formam ordinandas sint, & non suffici illa præscripta in c. emendata, quamvis hoc in teris Ecclesiæ etiam prophani vigeat, cum antiquitus id fuerit satis controversum; hodie vero receptum est dictam juris Civilis formaram Statuti servandam esse, nihilominus in praesenti omni difficultate cefas, dum aegabatur de testamento inter liberos, quod etiam de jure civili cum duobus testibus subfincetur, ad text. in l. bac consilissima, §. ex imperfetta, C. de testam. ac etiam respectu legatorum ad pias causas, dum præferimus erant pro Missis celebrandas, pariter lex civilis sive communis, sive statuaria cefas, ad text. in c. relatum, de testam. ac habetur factus in sua materia sub tit. de testam.

Quoad secundum, licet Statutum Urbis restringat mulieris facultatem in disponendo non nisi de decima parte dotes, nihilominus receperum est illud solum resipiente intereste viri ob lucrum statutum de integra do-

te, quam filii reservare tenetur, non inde tamen deferre dote filii uti filii, sive eorum legitimam angere, ut est Statutum Urbevetanum cum similibus, sed filii tenentur esse heredes matris, ejusque dispositio implementum in eo quod excedit legitimam, de jure communi debitum evitare non posunt, ut in Romana successione & aliorum.

Super tertio quæsto, super illo inter DD. non levis est questione, quam tamen in Urbe ac distritu cestare dicebant, cum illa procedat in illis usuris dotalibus, que cestante partium conventione, vel Statutaria dispositione, debentur ex sola dispositione juris communis, in quibus magis communis & recepta videtur, eas debitas esse officio judicis, proinde per recuperationem fortis censem praedictum ex dispositione texti in c. centrum Capue, ubi DD. ff. de eo quod certolo, & post Bald. in l. simarito, §. ult. ff. sol. maritim. & l. fin. preterea, C. de jure, dat. ac aliis antiquis ab eis relatios, tenent, ac magis communem & veram profitentur Surd. de alim. tit. 1. queff. 43. numer. 6. cum seq. Gabr. conf. 143. l. 2. Grat. d. cept. 244. num. 33. & cept. 455. num. 26. cum seq. Merlin. controv. 28. m. 13. & seq. 1. Amat. ref. fol. 42. au. 3. & seq. de Marin. ref. 198. num. 3. lib. 1. Leotar. de usuris. q. 91. num. 14. cum seq. ut latè hanc sententiam ab impugnantiibus tuerit.

Adeoque predicti tam veram reputant, ut procedat etiam vir recipiendo forte protestatus de usuris, quoniam cum id non proveniat ab animo recipientis, fed ex dispositione juris protestatio non relevat, Grat. d. cept. 244. n. 36. de Marin. d. ref. 198. n. 1. Leotar. d. q. 91. ex num. 34. ubi latè se diffundit in probando quod protestatio non suffragetur, nisi debitor illi consentiat, licet in causa protestationis contrarium teneat Amatus, ubi supra.

Ei quamvis contraria sententia viri favorabilem, ut per receptionem fortis praedictum non censemur, tenet Roman. in l. Insulam. S. usuris. n. 17. ff. sol. matr. Lupus in c. per vestras. & sol. in inferior. n. 6. Magon. dec. Florent. 83. & allii relati per Amat. d. q. 43. n. 35. & seq. arque hanc tenet videatur Rota apud Gregor. dec. 93. ubi Add. & apud Peniam dec. 451. attamen spectato numero Doctorum cum quoque rationibus ac fundamentis, de stricto jure magis recepta videtur prima opinio, cum plerique secundum tenentes moveri videantur ex praefupoito minus tuos, quod ita usuris debentur ut latè hanc sententiam.

Vetus in proposta facti specie hujusmodi difficultas cefas, quoniam cum etiam in distritu, atque per Statutum Urbis 137. hujusmodi usuris dotalibus expresse cedantur, exinde restat illas dici posse debitas jure actionis, vel faltem condicione ex lege, quo causa juxta receptam distinctionem DD. in d. c. centrum ipsius est dictum praedictum non resulfatur, ut firmant illam Surd. Merl. Amat. Leotar. & ceteri deliper pro prima sententia viri praedicti allegati, Greg. d. dec. 93. Rota in Romana Salviani 4. Decembri 1643. Verospio & passim, quoniam isto casu etiam conclusio recepta, ut habetur etiam d. disc. prec. & in d. disc. 161.

Atque ad effectum ut usura predicta dicantur debita jure actionis, cestante Statutaria dispositione, desideranda non est expresa & individua conventione, sed sufficit in instrumento dotali adesse clausulam, pro quibus observandis &c. vel allam aequivalentem, quia importet obligationem ad damnum & interesse, ut est clausula alias, Amat. ubi sup. num. 7. Leotar. d. q. 91. n. 21. Hodie ad Surd. dec. 140. n. 19. De Marin. ref. 166. n. 27. l. 2. Rota dec. 244. num. 4. & 275. n. 5. post Zacc. de obliq. Camer. in Romana fructuum dotes 10. Junii 1648. coram Peuting. dec. 206. numer. 7. & 8. part. 10. rec. & in d. disc. 161.

Ceterum quamvis necessitas quaestus non exigeret, attamen hujusmodi responsi occurrunt infinimam, quod cestante etiam Statute predicto, licet in stricto jure apud DD. ex dispositione juris civilis magis communiter recepta effet dicta opinio viri praedicti, attamen ubique, preferenter in Rota & Curia Romana abjecto juris civilis rigore contraria opinio viri favorabilis recipienda videtur, quoniam hujusmodi usurarium debitus restituta magis videtur ex dispositione jure canonici in c. fabribr. de usuris, autem posito, atque admissa etiam magis communis & recepta opinione, ut id caufet hoc debitum ex solo officio judicis, non autem jure actionis, nihilominus ex dicta canonica aequitate restituere dicitur quoddam officium noble, quod deficiente etiam actione, ac officio mercenarii, remanet implorabile pro restauratione damnorum,

quam de lucro, & ad quam rationem illæ debentur, seu ad quem pertineant, & pro qua rata percipiat fructus bonorum, in quibus mulier affectata fuit. Et de fructibus dotalibus pro dote incerta, & illiquid ex post facto certificata.

S U M M A R I U M .

1 Casus controversie.

2 In casu afferuationis confante matrimonio ob viri in-

piam debentur etiam fructus hacten dotalis.

3 Taxa Statutarum fructuum dotes restituenda aten-

denda est in alimento debitis in primis secun-

dibus.

4 Affectatio non est restitutio, ideoque fructus bonorum,

in quibus illa facta est detractis necessariis ad sub-

stimationem, sunt viri, & cedant commode credito-

rum.

5 Substantia presumitur sequata ex bonis iure afferua-

tionis ioffeffis.

6 Quando ad quem spectet probare quod fructus bonorum

sufficiunt, ita sit adiit necne excessus.

7 Usurales debentur pro dote vagas, & sine certa quan-

titate constituta.

8 Contrariam tenet aliqui.

9 Quando haec secunda opinio procedat.

D I S C . C X V I I .

A diversi Hieronymum ex remedio utilis Salviani in-

ter tercili petentem immitti ad bona Martini Cotoni sui debitoris possella per Petrum Paulum, feue tabulari ex iuriis anterioribus, vel posterioribus Mariae uxoris, ejusdem Martini, ac Sulpitia ex filia nepis, & introducta causa in Rota coram Certo, super multis partitis ac punctis verteretur disputatio, que pro maiori parte confitebat in modo facto, duo autem partite postfissum, ac magis notabiles habebant inspectionem juris ad Advocatos pertinentem, una scilicet ex persona Sulpitia super fructibus perceptis ex quibusdam bonis fidicommissariis, quod pendebat a puncto renunciacionis facte per quosdam vocatos ingrediorum Religiosum, importaret caducitatem, ac aperitum fidicommissum ad favorem aliorum vocatorum, vel permissum durante vita remansantium, corundem bonorum fructus commode renunciatae cedere deberet.

Altera era inspectio fructuum dotalium, qui, constante etiam matrimonio a die afferuationis ob vergentiam viri ad inopiam, utique ad dissolutionem per ejusdem viri obli-
atum, sequuntur pretendentur ex persona Mariae uxoris ad rigorosam taxam statutarum septem cum dimidio pro centenario, non solum pro dote, sed etiam pro lucro, seu quartu dotali, atque in hac partita pro reo proditi resolutioni, sub die 4. Febr. 1661. approbatas. Febr. 1663. coram eodem Certo, canonizandis integrum dictum creditum fructuum juxta dictam taxam importantem scura 33.50. firmando debet etiam in casu afferuationis, fructus lucri, autho ritate ejusdem Rota dec. 259. n. 9. p. 4. divers. dec. 292. n. 2. p. 1. rec. 2. ex quibus idem dicit in dicta Romana fructuum dotes pro Principi Sabello d. disc. 112. & in aliis nisi dos constituta effet in pecunia sub investimento in genere, quia cum hoc etiam in censibus sequi poterit, non excusat debitor a taxa fluatoria, vel conuentudinaria, ut in specie habetur d. disc. 471. n. 3. p. 1. rec.

Atque ad eamdem rationem fructuum ipsorum terrarum, in quodam votu edito in ura Sabina. inter Franciscum Taichettam & Faustinam fororum Castr. Petefax, hujusmodi usuraris causulis censu tanquam consulito illius Officialis; licet enim dos constituta effet in quantitate, cum pacto, ut effet in facultate dotantis illam prestatre in tot ter-
ris, quia proinde effet potius in facultate londi, ita ut de stricto jure, donec animus declararet, diceretur debitor quantitas; atque ad taxam statutarum, vel confitentiarum tenetur: attamen de aequitate mishi vitam efficiatur, dum dotans voluit dotem dare in terris, ut sequitur fuit; postfissum quia dum hodie ex immutato rerum statu fatis excesiva & indiscreta est taxa Statutaria; hinc proinde omnis possibilis intellectus capendum est pro illius moderatione, & de aliis admatreri latius in fr. d. disc. 161.

Atque inter fructus dotalis predictos pro tempore constantis matrimonii calculati etiam fuerunt juxta camdem taxam decursi post dissolutionem in primis sex mensibus per Statutum praescriptis ad restitucionem loco alimentorum, ab eodem Statuto in hac dilatationem demandatarum, quia quod haec alimenta per heredes viri non praefixa canescunt, ut dictum fuit in Firmano, seu Macerat. d. disc. 29. Januarii 1623. coram Pirovano, quod etiam post primam hujus causa decisionem firmatum quoque fuit in Roman. dotes de Angullaria 3. Mart. 1662. cor. Verospio, de qua causa habetur nota. d. disc. 128.

Edita prima decisione, cum in ea ita simplexiter premis-
ta firmetur, nulla data response ad motu ex parte
actoris deducatur, hinc proinde in secunda disputatione,
Ego pro dicto auctore scribens, acriter hujusmodi resolutionis improbabilitatem inculcam, non quidem impugnan-
do simpliciter, ac indebet dictas propositiones, quas po-
tius etiam vero admittem, quoties facti circumstantiae ea-
rum conuenient applicationem recipiunt, sed ex ejusdem
applicationis defectu, quoniam cum afferuatione non sit ve-
rificatio, atque in eius casu fructus per DD. determinatur
M milie-

ROMANA SALVIANI
PRO HIERONYMO JACOBILIO

CUM PETRO PAULO DE ROSIS.

Casus, decisus per Rotam pro Petro Paulo.

De usuris dotalibus debitis mulieri per virum etiam constante matrimonio in calu afferuationis ob vergentiam ad inopiam, tam de dote,

Card. de Luca, Lib. VI.

muliari, non iure dominii, sed solum provisionaliter, ut ex illis scipiam, ac liberas, cunctemque virum sublinere valeret, ut exercitio relatis Boffi, de al. ment. oblig. cap. 12. n. 8. art. 5. cum seqq. sequitur exinde speckandum fore dicti finis implementum tantum, itaut si ex exiguo fructu predicti exuberaret, illi ad commodum viri, & successive ejus creditorum, non autem mulieris cedunt, Bartolin. s. confutat 7. q. num. 104. fol. mar. Manic. de rac. 1. 12. tit. 30. m. 9. Grat. discip. 857. num. 24. & 29. Franch. decip. 617. Capyc. Latr. dec. 27. n. 16. Giur. decip. 6. pum. 8. Rota decip. 13. num. 3. cum seqq. part. 4. rec. tom. 3. decip. 3. post Merlin. de pign. & in aliis, quia videtur juris principium certum, ex jam dicta ratione, quod cum affectu ex exteriori, ac magis recepta sententia non importet restituitionem, unde propter eius dominium bonorum penitus virum refidet, hinc proinde nulla tuba est ratio, ob quam fructus excedentes commido mulieris cedere deberent.

His non obstantibus reproposita causa, sub die 23. Febr. 1663. perfidus fuit in resolutio non negando dictas conclusiones iuris, sed evitando carum applicationem ex facto, quia scilicet ex parte actoris non bene probaret dicta exuberancia cum generali texti, in l. accipitare Codice de probacionib. ut actori incumbat onus probationis, & cum altero generali axiomate, quod sola contraria possibilias sufficiat ad excludendam perfectam, & concidentem proportionem.

Resolutio mihi non placebat utpote nulli innixa facti vel iuri fundamento, quoniam cum mulier pro tempore confitans matrimonii possidet bona viri, ad qua affectuata fuerat, atque percepit fructus, qui ad congruum sublinementem verisimiliter sufficiens videbantur, neque docebatur, quod ex ea causa eorumdem alimentorum aliquod ait alienum contractari, seu bona extraditoria diffidatur, idcirco praefulgit mulier non praelutum habere alia bona, neque aliquam emolumentorum obviatio praefumitur, nisi asperata, juxta notar. in L. Quintus Martin. s. de donis inter virum. & uxorem, idque non videbatur subfelle ratio, ob quam mulier, seu ille qui ejus perfruuntur, nam replicando, potius per viam actionis, & consequentialis credits, illud plus, quod ultra fructus ex bonis perceptos ob rigorosam taxam Statutariorum exuberabat, percipere deberet, dum non docebat illud plus aliquid erogare, dum ita rei videbatur actor in hac replicatione, ita enim reus non agebat de evitandae solutione ejus quod percepit, & confitierat, sed potius de lucro, ac de locupletando, & sic actoris potius in hac replicatione quam rei perfunam gerere dicebatur, unde propter ita reguli texti, in l. alter potius retorquenda veniebat.

Tuus autem responsum est adaequatum, quando mulier dicto tempore tota fructus percepit, qui dicta taxa Statutariorum responderent, creditores autem viri pratinentes illos excesserat metu alimentorum, talem excessum, tanquam per viam repetitionis indebiti agendo deducenter, itaut mulier vere perfunam generet res conventionis contentis de domino vitando, seu de effigienda restituitione vel imputatione ejus, quod in excessu perceptum de facto consumptum esset, itaque nec vere, nec interpretative, seu in aquipollenti talis excessu existeter, fecus autem, ubi consideret de metu lucro, ac de augendo ejus patrimonium ut supra, atque hanc diccionem huiusmodi videri genuinam veritatem probabiliter agnoscendam, cum punctum non sit in veritate propositionum legalium, sed in facto.

Ita haec eadem materia fructum dotatum, disputatum fuit in una Ravennata, dota in Rota coram Albergato, me scriberet pro Camilla Victoria Malatesta, & N. Leonardo ejus viro, atque sub die 11. Junii 1660, prodit resolutio eidem favorabilis super curio fructum ab ipso initio contra dicti matrimonii, ac suppotionis onerum, quoniam nulla praecellere quantitatibus dota determinatio, dum ob literis inter locores vigentes constituta solum fuerat ea dos, quae per judicium iustitia determinata esset, atque ex bonis fiduci-commissariis ex subfidiario remedio auctor. res qua, detrahebatur, ubi etiam dota substantia ab initio est in genere constituta, atque ita vir animam suum declaravit nolle ducenti uxori indotatum, minime his correspondit dicti beneficio matrimonii onera in se affumere, itaut ceferant ponderationes, que contra virum mulierem indotarentur, ducente militante deducta praefertim in Romana dota, s. l. & seqq. tunc receptum est ut ab initio fructus debeantur etiam pro tempore quo dota quantitas incerta, seu illiquida

est, quoniam posita dota substantia, seu veritate in genere, certificatio, seu liquidatio postea resoluta ad suum initium retrotrahitur, ex ea clara ratione, quod qui declarat nihil facit de novo, sed solum quod jam factum est aperit ad instar existentis grano à spicis, iuxta texti in l. aede 7. ff. de acquir. serum dominio, ut latius infra, disc. 191.

Ita enim dota quantitas dicuntur ab initio certa, quoniam nobis ob humani ingenii imbecillitatem ester obcura, utin specie firmant Erculan. in l. de divisione, num. 7. ff. solut. matr. Rodriguez de annis redditibus lib. 3. q. 47. num. 28. Sord. de alimentis, s. 1. 14. 42. n. 3. & cons. 669. n. 3. Boffi. de d. cap. 20. n. 33. cum seqq. Giur. decip. 2. num. 2. & ad confectiones, cap. 3. gl. 1. 3. num. 50. & gl. 1. 7. num. 83. Staban. de iuris, q. 1. num. 23. cum seqq. Leotard. de usiris. q. 28. num. 13. & edicti etiam Rota in Bononia. Martii 1648. coram Dianozio inter suas decip. 796. & 10. Martii 1651. coram Peutinger. decip. 123. part. 11. rec. Atque juxta premisa ut supra cum iustitia fundamento resolutum fuit cum subfelleto effectu, & conseruant que habentur de curia fructum recompenstorum ad favorem venditorum etiam in causa quo premium esset ab initio uncertainum, Gabr. cons. 57. lib. 1. Hondel. cons. 30. n. 18. & 19. lib. 1. Leotard. de usiris. q. 27. num. 25. & in sua materia sub tit. de usiris.

Et quoniam in his terminis dotalibus non definiuntur, contum, ex deductis per Caltrensi. cons. 21. n. 4. libr. 4. Medicis decip. 7. num. 43. & seqq. ac videtur etiam Rotam dubitatis apud Pentium decip. 522. ubi de incertitudine resultante e futura bonorum assumptione, & apud Greg. dec. 573. n. 6. & 7. veritas tamen esse videatur in precedentio opinione, quia deinde semper Rota sequitur eti, & bene comprehendit Leotard. d. 28. n. 19. in causa quo supra in Bitteren. decip. 11. rec. Atque juxta premisa ut supra cum iustitia fundamento resolutum fuit cum subfelleto effectu, & conseruant que habentur de curia fructum recompenstorum ad favorem venditorum etiam in causa quo premium esset ab initio uncertainum, Gabr. cons. 57. lib. 1. Hondel. cons. 30. n. 18. & 19. lib. 1. Leotard. de usiris. q. 27. num. 25. & in sua materia sub tit. de usiris.

Et quoniam in his terminis dotalibus non definiuntur, contum, ex deductis per Caltrensi. cons. 21. n. 4. libr. 4. Medicis decip. 7. num. 43. & seqq. ac videtur etiam Rotam dubitatis apud Pentium decip. 522. ubi de incertitudine resultante e futura bonorum assumptione, & apud Greg. dec. 573. n. 6. & 7. veritas tamen esse videatur in precedentio opinione, quia deinde semper Rota sequitur eti, & bene comprehendit Leotard. d. 28. n. 19. in causa quo supra in Bitteren. decip. 11. rec. Atque juxta premisa ut supra cum iustitia fundamento resolutum fuit cum subfelleto effectu, & conseruant que habentur de curia fructum recompenstorum ad favorem venditorum etiam in causa quo premium esset ab initio uncertainum, Gabr. cons. 57. lib. 1. Hondel. cons. 30. n. 18. & 19. lib. 1. Leotard. de usiris. q. 27. num. 25. & in sua materia sub tit. de usiris.

Uno autem causa ponderabilis incertitudinem in propria futiligari posse, quando scilicet illi non esset circa dota substantiam, vel quantitatem, sed circa ipsam dilatationem, quia nempe dictum esset, donec in quantitate contentis confituntur solvendam esse juxta terminos & dilatationes arbitrio alicuius tertii declarandas, quia tunc constat de substantia voluntatis partium dandi ac respectivae recipiendi relationem conventionalem. In causa cum illa sit pars contractus, huiusmodi fructus non debentur, ideoque pro tempore saltem arbitrio boni viri ex facti circumstantiis per judgmentum regulando, haec incertitudinem excusat, ut adverterit idem Leotard. dicta quest. 28. num. 19. cum seqq.

Quid autem sit, ubi sumus in tertio, vel alio, qui credit res non esse debitorem, an scilicet pendente huiusmodi probabili credat, donec res certificetur, huiusmodi uitare currat, habetur in Romana dota de Anguillaria in r. discip. 128. in qua infinitius alter causus disputatus in Romana dota pro Angela Cartana.

ROMANA FRUCTUM DE MASSETIS PRO ANDREA MASSETTO CUM MARGARITA ANGELUCCIA. Discursus pro veritate ad ordinandam concordiam jam sequuntur.

De conventione inter generum, & socerum dotantem super participationem certa quantitatibus fructum per virum praeflante dotanti ex bonis in dota assignatis, an locum habeat etiam bona in forte, vel in fructu minuantur, vel potius utriusque esse debeat diminutio pro rata.

S U M M A R I U M .

1. Causas controvercis.
2. Quando dicatur certa res stare taxativa, vel demonstrativa.
3. Diminutio fructum rei donat non prejudgetat donatoris.
4. Inter foentes causam onerosam diminutio cedit omnium domino prorata.
5. Quod inter dotancem, & virum.
6. In due mulier dicatur fore causam lucrativam, sed vir onerosam, etiamsi dotans non est obligatus dorare.
7. De ratione, ob quam usura dota juxta dispositiorem, & subtiliter debentur etiam ab extraneo donante.

D I S C . CXVIII.

MARGARITA pro dote Catharina filia assignavit 1. Andrea genero omnia bona, sibi reservatis alimentis, vel loco illorum annuis feitis 40. ab eodem genero prestandis, necnon facta affectione, quod inter alia bona adfert quedam apotheca in capitali feitorum 700. tenta in commanditam, seu afflictum pro annuis feitis 63. ex illo eadem Margarita sibi reservavit feita 30. pro tempore ejus vita. Cum autem expirare tempore dicta accomodata, atque non reperto meliori loco, sibi conductore, dictus effectus fructus solum annua feita 48. Hinc orta est dubitatio, cujus damno dicta diminutio cedere deberet, an solum generi, itaut focus integrus feita 30. sibi reservata consequi deberet, vel potius utriusque esse deberet diminutio dānum, proportionabiliter ac pro rata.

Præsupposito autem quod dictus effectus, ex quo talis reservatio facta est, statet taxativa, non autem demonstrativa, ut ostendatur tenor verborum, dum prius præcedebat dīs, deinde vero subfugebat quantum, juxta receptam distinctionem Caltrensi. cons. 338. lib. 1. de qua in Fanen. dota, hoc sit. disc. 61. & alibi, præsumit sub tit. de legatis; eadem etiam taxatione clarè desumpta ex diversitate in eodem dotali instrumento contenta, dum alia feita 40. loca alimentorum reservata erant indefiniti, non adiecto corpore, vel effectu, ex quo detrahenda essent.

Dixi ratione pro veritate, quod ubi Andreas foveret causam lucrativam, tunc istius damno diminutio cedere deberet, non autem mulieris dictam reservationem sibi faciens, ad instar illius reservationis, quam sibi facit donator de bonis donatis, quoniam diminutio pati non debet ex illorum diminutione, quoties id quod remanet et sufficiens, solumque dubitatio cadit, quando bona remanentia non sufficiunt, an feliciter donatarius tenetur supplice de suo, de quo præsumit actum habetur, sub tit. de donationibus in Rom. seu Albanep. vinea, pro Numez. ubi videri potest, cum in praesenti extraneum esset istum questionem alsumere, tum quia non eramus in causa causa lucrativa ut in fructu, tum etiam quia redditus etiam diminutus utpote importans sc. 40. excedebat summam feuti 30. reservata.

Verum quia assignataria fovebat causam onerosam, quemlibet dubio foveare dicitur maritus in dote, quam obtinet correlative ad onera matrimonii, id est ubi omnis ab summa expressam non sufficit, intrat diminutio pro rata, ex deductis per Off. de portione rate, qu. 31. idque juxta opinionem Margarite donanti benigniores, dum alias de stricto iure maritus prætendere potuisse consequi debet præcipua feita 33. solumque residuum esse debet dicta res, cum inquali estet causa concurrentia, & maritus enim, ut dictum est, fovebat causam onerosam, supportationis onerum matrimonialium, itaut conseruerit justitia vere commutativa, cum eximenda etiam virum a damage diminutio pro rata, adhuc integrè fructus non adæquat onera, mulieri vero hæc participatio præfervata videbatur ad quamdam majorum frugalitatem, dum jam sibi confutum fuerat de alimentis, vel corum loco de alia præfatione feuti 40. idque intrare videri ponderabiliter terminos pensionis referente super beneficio curato, ad favorem regnantis, quoniam si contingat fructus diminutio, itaut ad congeum titularis, atque ad pensionem non sufficiant, certum est congruere esse debere præcipuum, id est que diminutio cedere damno pensionari, quoniam visus tularis ex illius dimissione Beneficium obtinuerit, quoniam de causa magis onerosa agere dicitur ille, qui cura omni sustinet, sicut par.

Venit his non obstantibus concludebatur, etiam in stricto jure pro equali concurredum videtur, quo nam ubi quis dat, vel assignat aliquid bona cum reservatione aliquis rate, tunc confutatur datum, vel assignatum illud minus, quasi quod donatum non esset, Cutell. de Donatione, discip. 1. p. 39. n. 14. Rota dec. 663. p. 3. rec. & habetur deductum in sua materia sub tit. de donationibus, idque videtur hic effectus considerandus in eo statu, quo tunc erat, ita proportionabiliter divisus.

Agentes pro muliere exagerabant, quod mater obligata non erat pro filia dotanda omnibus bonis (poliaria, unde propter exercitum videtur liberalitatem, ac intrare debent termini reservationis facte ad favorem donatoris; verum erat leve, ac foris contemptibile fundamentum, quoniam dicitur causa lucrativa in ipsa muliere, qua ex liberalitate donantis alias non obligati eam obtinens do-

natio assimilanda est, atq. isto respectu dōs, ac donatio in pluribus assimilantur, secus autem quod virum, cuius nihil interest dōtēm constitui à conjugio, vel ab extraneo, & an ab eo, qui dotare obligatus est, necne, cum ipse partim fave ab uno, fave ab altero semper obtinere dicatur ex causa onerosa, & contractu correlative, & ex qua ratione reprobat opinione distinguendum inter patrem, & extraneum dotantem, receptum est ad favorem viri ab initio supportationis onerum currere fructus, seu ultras dōtēs ex deductis per Leotard. de usiris. q. 28. Boffi. de d. c. 20. n. 28. cum seqq. cum alii, disc. præcedentibus, & infra, disc. 161. adeoq. favorabilis reputatur causa viri ex dicta ratione correlative, quod plurimum sententia fit, in ejus prejudicium conformato matrimonio exercibile non esse actionem de officio, donec dicti dotis donantibus filiis competenter, licet hec opinio reputetur minus vera & recepta, ut infra, disc. 161. ubi de hac materia dōs in officio.

ROMANA FRUCTUM DOTIS DE CÆSARINIS,

PRO CARDINALI, ET PRINCIPE FRATRIBUS DE SABELLIS,

CUM HÆREBILIS DUCIS CÆSARINI.

Causa disputata coram A.C. interius est ex situ.

De usiris, seu fructibus dotalibus habentibus in Urba taxam à Statuto. Au ea non obstante taxari debent ad rationem fructuum bonorum, in quæ conventionem est dōtēm in quantitate constitutam investiri debere, & aliqua de differentia inter instrumentum, & capitulo; & cui potius deferendum.

S U M M A R I U M .

1. Fatti & series.
2. Taxa conventionali fructuum dōtis ad certum tempus, vel in certa summa, an si generaliter attendendi, vel potius in causa omisso intret statutaria.
3. Ubi dōs constitit in quantitate, quam conventionem est inveniatur, fructus debentur ad rationem fructuum invenimenti.
4. Quid sit interesse.
5. Quid in proprio interesse, an inviolamentum sit precium neutrum.
6. De sola possibilitate majoris fructus considerabili, ut in taxa statutaria.
7. De materia interesse damni emergentis.
8. De questione, an si potius deferendum Capitalis quam instrumentum, ubi inter hec adeat discrepantia.

D I S C . CXIX.

Contracto matrimonio inter Ducem Julianum Casarinum, & Margaritam Sabellam Filiam Principis Bernardini Sabelli cum dōte 40. m. in quorum computum pro rata fc. 10. m. assignata fuit quadam tenuta in territorio Placentino, sub conventione in capitulis matrimonialibus habita, ut in causa alienationis, pretium investiri debeat in bona stabilia, seu loca montium, aut censis tutos & idoneos, residuaria vero 40. m. sub certis stampis terminis solvi promulgata, conveniens interius fructibus ad rationem quatuor pensionis, tam de prestito retrahendo ex d. termina, rem regnantis, quoniam si contingat fructus diminutio, itaut ad congeum titularis, atque ad pensionem non sufficiant, certum est congruere esse debere præcipuum, id est que diminutio cedere damno pensionari, quoniam visus tularis ex illius dimissione Beneficium obtinuerit, quoniam de causa magis onerosa agere dicitur ille, qui cura omni sustinet, sicut par.

Etiam in stricto jure pro equali concurredum videtur, quo nam ubi quis dat, vel assignat aliquid bona cum reservatione aliquis rate, tunc confutatur datum, vel assignatum illud minus, quasi quod donatum non esset, Cutell. de Donatione, discip. 1. p. 39. n. 14. Rota dec. 663. p. 3. rec. & habetur deductum in sua materia sub tit. de donationibus, idque videtur hic effectus considerandus in eo statu, quo tunc erat, ita proportionabiliter divisus.

Agentes pro muliere exagerabant, quod mater obligata non erat pro filia dotanda omnibus bonis (poliaria, unde propter exercitum videtur liberalitatem, ac intrare debent termini reservationis facte ad favorem donatoris; verum erat leve, ac foris contemptibile fundamentum, quoniam dicitur causa lucrativa in ipsa muliere, qua ex liberalitate donantis alias non obligati eam obtinens do-

gio, & converso autem prætenditibus reis conventionis illos debet, vel ad conventionalem taxam pendentem termino sollicitum destinato, vel ad rationem fructuum stabilium, seu locorum montium, vel censuum, in que pecunia ex conventione non investiti debuerit, & introducta causa coram A.C.

Scribens pro Sabelis rei conventionis, in congressu desuperatio, dicebam in taxa conventionali, in qua aliqui hujus partis defensores insuffebant, tatum fundamentum confituntur non posse, cum sepius Rota censuerit ex taxa conventionali in certa dōcis parte habita ad reliquam partem, sive ex eadem taxa pro certo tempore ad reliquam tempus postea decussum, tanquam ad causas omissoes inferri non posse, cum causis omissoes remaneante dicantur extra conventionem, cedentes proinde sub taxa statutaria, ut in specie ex Pereg. cons. 98. lib. 3. & Duran. dec. 19. habetur apud Carill. dec. 179. in eadem causa Romana fructuum dōcis 10. Junii 1648. & 5. Iulij 1649. Peutin. quarum prima est deciso 206. num. final. part. 10. rec. & in Averion. cor. Vercoipio dec. 39. num. 8. & 9. eadem part. 10.

Quare defensio refingebatur ad aliud motivum convenienti investimenti, quod scilicet pretendi non posset major fructus, quam importare illi honorum, seu effectuum, in quo solvenda pecunia investiti debuerit, ut in specie fieri potest per Rotam dec. 29a. part. 1. & 448. part. 2. recentior ac etiam admittitur dec. 471. eadem part. 1. recent. & quamvis scribentes in contrarium fati insisterent in diversitate causarum, de quo dictæ priores decisiones loquuntur, investimenti scilicet faciendo per virum pro assurance dōcis, atamen, cum sensu etiam veritatis, dicebam posita necessitate investimenti, iustitiam huic parti afflere, quam subiecti Leotar. quiesc. 75. num. 15. idque non ex alia ratione nisi ex illa contraria possibiliter, quod scilicet potuerit creditor d. pecuniam in aliis usus convertere, secus ubi certam ac præcisam destinationem in tale, vel simile investmentum d. possibiliter esat, & advertitur infra, dec. 125. acque haec differentia ratio recte congrue videbatur preventi questioni.

Aliud enim non est interesse, nisi quadam facta suppeditatio veritatis, ut morosus debitor suppliceare creditori id quod interfert moram commissam non esse, ac solutionem debito tempore factam, ad communiter notata in l. unica, C. de sententia pro eo quod interesset, cum concord, per Leotar. de usuris, quiesc. 71. num. 3. Stalban. de interesse, lib. 1. quiesc. 3. num. 11. quiesc. ubi recensendo plures interesse definitions, ita in effectu concludit. Et idem cum fictio non possit superare veritatem, sequitur ab solutum esse, credidorem a mortolo debitor non possit ratione interesse plus pretender quia non sibi intercessit factam esse in tempore investimenti, nam alias illud plus potius importare dicere tur posnam conventionalem hodie de canonica aquitare non exigendum.

Neque aliquis momenti videbantur deducta per scribentes in contrarium, quod scilicet Statuum ad hujusmodi questiones dirimendam, cum maturo consilio prescriperit certam taxam regulariter attendendam, juxta ponderata in propposito apud Carill. dec. 179, quoniam id recte procedere dicebatur, quando quantitas in dōcis promissa præcise certi investimento definita non est, cum tunc vir dicere valeat se voluisse ac possit solvenda pecuniam traxicis, & negotiacionibus magis lucros exponere, ideoque haec sola possibiliter ei sufficeret videtur, ut attendi debet taxa Statutaria, ut probatur dicta dec. 471. part. 1. recentior. in cuius casu cum conventione esset de alterativo reinvestimento in stabili, locamontium, vel censu, dicitur taxam Statutariam, vel confutundatim intrare, quamvis excedentem metam fructuum stabili, vel locorum montium, ob possibiliter investienda in censu ad eamdem ac maiorem rationem, quam dicta taxa importaret, quod in hac facta specie (licet eadem alternativa continetur) verificari non poterat, dum agebatur de summa adeo notabilis eroganda in instrumentum tutum, quod etiam viam censum vir eligere voluisse, maiorem fructum reddere non poterat, quam ad summam legalem fructorum quinque vix ab idoneis debitoribus in Urbe reperiibilem, neque contraria possibiliter ponderata in dicta decisione videbatur ad rem applicabili ex tripli satis diversa circumstancia, unam quod in eo casu quiescet era de anno 1595. quando fructus etiam locorum montium in ipsam Urbe erant longe majoris ferè in duplo; secundo quia dicta quiescet era in Civitate Alculana, & sic in diversa regione ubi censu ad maiorem rationem constituti solent quam in magna Metropolitica Civitate,

nam etiam de facto practicamus in ipsius Civitatibus, vel Oppidis intra districum, ac proprie ipsam Urbem, quod census etiam hodie creatur ad octo & fortè plus pro centenario, & tamen in Urbe vix ascendunt ad quatuor, ac frequentius esse solent in humana minori; & etenim fortius quia in casu dictæ decisionis agebatur de modica summa fructu, 800, constituite scuta monetae 400, unde de facil, ut etiam hodie practicamus in dictis locis propriis Urbe, investiti poterat in plures census minus cum dicto majori fructu, quod impracticabile est in summa adeo notabilis, quoniam ut observantia docet, quo majus est investimentum, eo minor sole fructus, quoctus illud utrum faciendum est, & sic possibiliter in dicta decisione ponderata verè non erat applicabilis, ut tam judex quam idem scribentes in contrarium demum agnosceret.

A que in propposito dictæ possibiliter, & an investmentum estet precium necne, deducbam ea, quia ad

matiam interest damni emergentiis tauri habentur sub

tib, de usuris, præferim in Asina, Censu, dec. 14, quod

creditor a mortolo debitor prætendere non posset intere-

situfrumentum, quas ipse pro suis debitis paup. est, & eo quod

diceret voluntate cum pecunia per debitorum solvenda ejus

debita extinguere, sed quod alia ea non contraxisser, nisi

confiteretur declaratione, seu præcisa definitione in dictam

causam, ita ut moro debitoris fuerit causa præcisa, & imme-

diata intercessio per ipsum paup., juxta decisionem Maled. se-
cundum, de usuris, quam sequitur Rora, & Curia, reje-

cta sententia contraria Ruin. cons. 104. lib. 4. & lequacum,
cum subiecti Leotar. quiesc. 75. num. 15. idque non ex alia

ratione nisi ex illa contraria possibiliter, quod scilicet potuerit

creditor d. pecuniam in aliis usus convertere, secus uero

dicta, & cum certam ac præcisam destinationem in tale, vel simile

investmentum d. possibiliter esat, & advertitur infra, dec.

125. acque haec differentia ratio recte congrue videbatur

preventi questioni.

Dificillimas igitur restringebatur potius ad factum, quam

ad jus, an scilicet convenitio dicti investimenti percuteret totam summan, vel solum illam scutorum 10. mill. pro-

videndum ex pretio, dictæ tenore, atque attento tenore capitolorum matrimonialium, dicta conventione vere illam

summan percutiebat, ideoque major disputatio fuit super questione, an in concursu instrumenti, & capitolorum

matrimonialium, istis, vel illi deferendum est, & in hoc regula erat pro altricibus, ex deductis per Gregor. & Adden.

dec. 168. & in aliis plene collectis in dec. 34. par. 12. rec. de qua

habetur actum, sub tit. de emphyteysi, dec. 13. & 14. ex ea clara

ratione, quod capitula dicuntur verba partium, unde in eis

refidit substantia voluntatis, instrumentum vero continet

notarię Notarii.

Non negabam, scribentes pro reis, veritatem dictæ re-

gule, dicebam tamen cum limitandam esse, quoties in-

ter instrumentum, & capitula aliquo notable intervallo

accedit, intra quod partes prius convertita in aliquo

reformare poterunt; & clarissimi ibi aliquo intercessio ratio-

fei causa novandi, ita non agatur de instrumento pu-

ri & simpliciter initio pro firmiori observantia, & meliori

probatione capitolorum, & non aliás, ut erat causa in dicti

dec. 24. par. 12. & advertitur per Adden. ad Gregor. dicta

decif. 13. num. 8. & benedicta decif. 137. numer. 8. & 9. par. 9. rec.

non etiam habetur ex professo deductum in Bonon. fidei-

commis. de Peplis, sub tit. de fideicommissis, dec. 179. & lib.

18. atque hunc dicebam calum, dum in capi-

tolis conventionem erat in genere de conservanda & asecuran-

do dote prædicta, quæ verba erant apta ad includendam istius

investimenti comprehensionem.

Retorquebat vero argumentum scribentes in contrarium, quod scilicet data possibili compatibilitate, seu conciliatio, ita ad excludendam correctionem, seu novationem capienda esset, dictamque compatibilitatem deducit ex eo, quod in instrumento dicebatur virum debere, tam premium ex dicta tenore provenientem, quām integrum in stabili, locis montium, vel censu iutus investire, ac manutene & conservare, unde inferabant, quod verba prædicta intelligenda essent discretive, singula finitima congrue referendo, id est investire quoad summan conventionem in capiulis, reliquias verò ad eorumdem capitolorum formam manutenerē & conservare, verum etiam ita verba videbantur equivocata, & potius ipsius investimenti consecutiva, seu famulativa, cum pecunia sit de rebus, quæ servando servari non possint, ideo in fīciā si gnificatione ei non convenient verba manutene & conservare, Credo autem quod aliqua bona concordia controvertit terminaverit, dum de illa amplius actum non audiui.

PERUSINA FRUCTUUM,

Responsum pro veritate extra Curiam suppositis

nominibus.

De fructibus dotalibus an debeantur mulieri vidue

soluto matrimonio, quam vir Madonnam, & usufructuari relinquat.

Ex de fructibus bonorum extradoralium à viro e-
juisque hereditibus perceperis, an mulieri restitu-

debeat, & quod ius, vel actionem pro extraditori-
bus mulier habeat in bonis viri praefertum in

concurso creditorum.

S U M M A R I U M.

1. Facti series.

2. Pro administratione extradotalium competit hypotheca, sed non priuilegium prioritatis.

3. De Statuto Perusino super usuris dotalibus soluto matrimoni-

onio.

4. Legatum usfructuari, vel alimentorum factum per vi-
rū uxoris conferetur animo compensandi cum usuris
dotalibus.

5. Fructus bonorum extradotalium soluto matrimonio sunt
ab quo dabo mulieris.

6. Declaratur.

7. De fructibus extradotalibus constante matrimonio.

8. Pro dictis fructibus, ubi vir eos restituere tenetur, non
competit hypotheca.

D I S C. C X X .

I N T R M A V I A M , & T I T U M de anno 1617. contractum fuit

matrimonium cum dote scutorum 4000, coque constante,

legato materno in mulierem obvenientem bona stabili fru-
ctuaria, & censu valoris scutorum 4500. de quibus omni-
bus vir de anno 1629. per instrumentum dotalium se debitorum

constituit.

Obit vir de anno 1643. condito testamento in quo Ju-

ham & Lauram filias heredes instituit, uxorem autem fer-
vantem viram videlicet reliquit donnam, patronam, &

usufructuarium, in cuius verò transitus ad secundam nuptias

mandavit dote restituti; accedente etiam observantia

tanquam hujus veritatis interpretativa, dum mulier num-
quam intellagat pro dote restituti, unde propterea

concluimus, pro hujusmodi usuris nullam actionem sibi

competere aduersis viri heredes, multo minus aduersis

crederemus.

Demum quod tertiam inspectionem fructuum bono-

rum extradotalium, eam subdividimus in perceptos à

viro constante matrimonio, & perceptos per heredes post

disolucionem.

Hanc secundam speciem non dubitatur spectare ad mu-

lierem, neque viri heredes illos possit prætendere suos,

cum nullius defuper perecipiente ritulum habere vide-

atur, ut in specie Natta cons. 75. num. final.

Honded. cons. 91. n. 18. lib. 1. & alii abique contradicentes, quem adhuc vide-

re concessum non est. Excitabam verò difficultatem pro

meo iudicio satis relevantem, quod scilicet querendam modum

hujusmodi fructus constante matrimonio per virum per-

cepit, atque in promissum vius consumpsit, ita nec in

specie, nec in equipollenti extare dicantur, restituendi non

veniunt, ut infra; ita pariter dum mulier mortua viro cum

M. 3. heret.

Card. de Luca, Lib. VI.

Pro congrua responsione distinguem casum in tres inspec-

ções, unam nempe super dote, ac bonis extradotali-

bus in forte principali, quatenus ex eis aliqua distracta, vel

confundi possit, alteram super fructibus dote, & tertiam

super fructibus bonorum extradotalium.

Quoad primam, plana erat resolutio ad favorem mul-

leris stante hypotheca expresa per instrumentum dotalium, ut fu-

tra contracta, & quando etiam illa non adsereret, adhuc effec-

tuus est idem ab hypothecam tacitam, quæ de jure pro ad-

ministracione bonorum extradotalium mulieri conceditur,

juxta text. exprem. in fin. Cod. de p. 2. conventis, ubi com-

mituntur scribentes, licet non competat privilegium poti-

ritatis, quod per text. in la. ass. C. qui prior. datur pro do-

to, sed non pro extradotalibus, in quibus id jure cautum non

est, ideoque privilegium extendenda non sunt, ut advertunt

el. 3. & ceteri de quibus Pacific. in spe. 3. & 4. n. 20. Merlin. de p. g. lib. 3. q. 54. n. ultimo, & infra, dicit. 168.

Quoad secundam fructuum dotalium post solutum matrimo-

nium, licet in Civitate Perusina ad statutum videtur de-

decernens post annum lucus hujusmodi iustitas dotales ad

ratione septem pro centenario, nihilominus ad instar Sta-

Tut. Urbis exigit interpellationem judicalem, vel fatem

extrajudiciale, ut adverterit Gillian. ad idem Statutum verbo

dati fructus, unde cum hujusmodi interpellatio non adseret, ejusque negativa in facti nota translati non praesupponeretur,

dicebatur nihil proinde pretendendi posse, cum in terminis juris

communis receptum sit abique requisitus inopere & diligenter

institutum pro dote auctoritate, cessante conventione nullas u-

fructus debitas esse mulieri soluta matrimonio, quando non

dicitur amplius dossit purum creditum pecuniarium ex de-

dictis per Leotar. q. 30. & latini per Castill. 8. tom. contrav. c.

49. Bosis. de d. 25. n. 78. cum seq. apud quos ceteri, & sepius

hoc. cit. pref. 161. & aliis.

Clariss. verò, quia hujusmodi iustitas, quatenus sint debi-

tes, solvendas erant singulis annis ex fructibus honorum

hereditatorum, quorū ipsam mulierem usfructuari, & ad ministracionem

honorum obvenientem bona relata fuit, cumque una ex di-

ctis filiis paulo post mortem, restauerit nupiter insitum

convivendo cum eadem matre, & altera foro, cum eo

tamen, quod mater voluit ad eum usum & dispositionem

habere quoddam predium valoris scutorum 4. mill. ad efe-

ctum ibi quandoque rurandi, ut de facto fecit, deindeque

nupta altera filia, plures d. defuncti creditores detecti fue-

rint, hinc pro veritate ex parte dictæ mulieris, ac etiam fili-

liarum interrogatio fuit, quid & quale ius illi competenter in

bonis hereditatis dicti viri, tam pro dictis quibusnam extradotali

adversis heredes, vel creditores chirigrapharios, & vel etiam habentes hypothecam contractam post dictum an-

num 1629.

heredibus in vita communione continuavit, atque fructus predictos in promiscuus usus consumi passa est, ex eadem ratione intrare videatur eadem implicita donatio, seu interpretatio voluntatis testatoris demandantur quendam vita communione inter uxorem & filias, itaut nulla inter eas datur distinctio mei, & tui; licet enim neminem representem ad istos speciales terminos descendenter, attamen ratio fatis urgente videbar.

Et nihilominus cum istius questionis effectus non essent pro molestandis filiis, sed pro exclusione creditoribus, tam prorsus inanem dicebam, quoniam posito etiam, ut hujusmodi fructus repetitus competenter, non per hoc dici poterat debiti sumptus, quo pro ejus bona in praeditum creditorum affecta essent, sed eis debitum hereditatem.

Quovad se ad perceptos ab ipso viro vivente, dum ex eodem instrumento totali constabat bona extratotalia de ex-

presso mulieris contentum in administrationem data esse, cum successiva patientia continuationis, ac perceptionis fructuum dicebam, et in claris, quod pro confunditorum restituitione nulla fibi competenter actio, cum major qualitas, quia in illa materia esse foliat, sit potius facta, & voluntaria quam juris, super probatione scilicet hujusmodi voluntarii, & an subfiliari necesse distinctio Batt. in l. penult. cap. ad leg. salaria, ex deductis per Thol. dec. 187. Giurb. dec. 89. n. 28. Arias de Mela lib. 2. var. cap. 30. Fontanell. clav. 5.6.1.2. p. 9. Rota dec. 42. n. 9. par. 12. rec. & infra, disc. 168. Ideoque insinuabam videndum esse in facto, ex hujusmodi fructibus aliquid extare in equipollenti, quia nempe vir ex eis aliquam fecisset acquisitionem honorum, vel proprium debitum extinxisset, seu alias locupletior factus esset, ad quod solum mulieri actio daretur, reiecta distinctione inter fructus naturales, & industriales, five altera, inter paucos, & multos, de qua Hontor. d. consil. 91. lib. 1. Theat. d. aec. 187. Arias de Mela & ceteri de quibus supra, ac habetur deducendum in Romana dotis, eu fructum substitut de Regalibus d. 35. & d. disc. 168.

Pratera, cum non adversus heredes, sed adversus creditoris hujusmodi actio exerceri prætenderetur, adhuc manus remanebat quæsto, quoniam quicquid motuaverit C. om. conf. 179. num. 1. in fine, lib. 4. verius est hujusmodi fructibus nullam legalem hypothecam competere, ut probat Gabr. conf. 169. numer. 49. & seqq. lib. 1. quem sequuntur Pacif. de Salviano in p. 3. cap. 4. n. 502. & Arias de Mela d. 30. num. 18. cum alius dicit d. 35. 168. atque videtur de jure clarum per dictum texum in l. finali, C. de pact. dotatiorum, per quem pro forte tantum hypotheca conceditur, unde propter manus remanebat effectus quæsto, quod creditoris hypothecarios, solumque ad sumnum prætendit potius concursus cum chirographariis, qui nulli vel facti modici erant.

Excitando item solum motivum, cogitabam, an ex ratione text. in l. in rebus Cod. de iur. dot. ad bona, quæ constitaret ex hujusmodi fructibus quæsto esse, competenter subfiliaria vendicatio jure dominii, sed dubitabam, cum id reputari soleat privilegium dotale ad hoc non extendendum, ac ultra ter, quod hujusmodi subfiliaria remedia, que viventibus, sub legali administratione competenter, non de facili concedant aduersus foventes causam onerarum, sed incongruum sensu hujusmodi quæstionem afflueret, dum incertum erat, an talia ad eis acquiesceret, sed potius pro certo supponeretur negativa, ideoque consilui, quod ab hujusmodi prætentione abstineretur, & de aliis ad materiam a. d. 168.

SULMONEN. FRUCTUUM DOTIS, INTER SIMEONEM DE SANITATE AC JOSEPHUM, & JOANNEM BAPTISTAM pariter de SANITATE.

Discursus arbitramentalis.

An & quan do usurae dotebeantur mulieri videtur per heredes viri pro dote restituenda. Et quatenus sint solita, an in fortem, imputande sint; & aliqua de dannis, & interesse debitis per mandatarium non adimplentem onus investimenti pecuniariam per eum suscepit.

S U M M A R I U M .

1. Fati series, & de compensatione duarum dotis eodem tempore constitutarum.

2. De dannis, & interesse debitis per mandatarium, qui fu-

cepit onus investimenti pecuniariam ad censem, & non fecit.

3. Et de censi in quo debentur fructus fructuum.

4. Mulier videtur soluto matrimonio non debentur usus & dotis restituenda; neque in Regno Neapolitanico adeo super hoc in particulari.

5. Fallit quando mulier fecit diligentias, & non se aliunde.

6. Si in mulieris electione est obtinere dotem in pecunia, vel bonis fructiferis, donec eligat, non debentur fructus.

7. Fructus soluti imputantur in fortem dotis.

8. Debentur fructus, ubi sumus in causa quod pro simplici credito pecuniariorum, cunctumque privato deberentur.

9. In Regno Iuxta opinionem receptam in Tribunalibus laicalibus, data morsa debet interesse lucri cessans absque necessitate probandi requisita.

10. Declaratur dec. 97. Capyc. Latt.

11. Longe obseruantia solvendi fructus facit presumere conventionem.

12. An pro legatis quantitatibus debentur interesse ex eo, quod pecunia intermissa fructifera.

13. Deratibus ab quas si hac materia dotali de facilis excludatur usus, & rigorose procedendum non est.

14. De equitate mulier facit suo fructus perceptos.

15. De antepago debito etiam in forte ante Regiam pragmam.

D I S C . C X X I .

Nitum fuit matrimonium de anno 1608. inter Camillum, & Julianum de eadem familia de Sanitate cum date i. cutrum bis mille incontinenti soluta, non in pecunia, sed mediante compensatione confundit dotis per Camillum ejusdem, fratres constituti Virginis locutor, quam Paulus Julianus fratris, ac dotor in uxorem duxit; iuxta illam dotum permutacionem, de qua loquitur Andrei de Ilerna, ad Constitutionem Regni incipiente de successione, verbo Coniugate, & loquuntur etiam Fontanell. dec. 561. Bottig. de successione, ab intest. auctor. 108. n. 25. de Marin. refol. 126. n. 39. lib. 1. convento etiam luctu in dñe. 1608.

Disolutum fuit matrimonium de anno 1638, per obitum Camilli viri absque prole condito testamento, in quo scripsit heredes Fabio fratre, ac Josepho, & Joanne Baptista ex alio fratre prædefuncto nepotibus, Juliani uxori jure legitimique usumfructum tot centum hereditariorum in forte principali factorum bis milie, noncum mandavit restituendam, vel in pecunia, vel in tot centibus ad ejusdem Julianae electionem intra annum: cumque centus hereditariorum, vel omnes, vel pro majori parte frumentarum ad rationem (tempore pro centenario, & forte plus, hinc proinde heredes predicti spatio annorum circiter duodecim Juliani solventer fructus ad rationem scutorum 280. singulis annis, hoc est 140. quantum importabit usumfructus centum jure legati, & 140. quantum pariter importarent fructus centum, quos eadem juxta testatoris dispositionem in dotis causam elegerent, ab inde vero catena, idem heredes continuantes præstatuionem fructuum legati abstinentur, ab ulteriori solutione fructuum dotatum, prætendendo quod soluti, tanquam indebiti, ac ulturam fortem extenuassent, atq; ita continuatum fuit usque ad obitum Juliani, cui mediate, vel immediate fuc-

cessit Simeon etiam de Sanitate.

In istum autem usque ab anno 1646, tanquam procuratore Fabio predicti absentis Romanam Curiam sequens obseruantur ducati mille per quemdam debitorum censurium restituti pro redemptione census, quos idem Simeon per litteras Fabio scripti investitissi, cum scipio ad eandem rationem septem pro centenario, vel paulo minus, absque eo quod effectivè ad aliquam formalem impositionem devenit esset, unde sequitur demum morte Fabii, scripti heredes iidem Josepho, & Joanne Baptista nepotibus, cum illi, ac dictus Simeon benevolè capitent terminare d. controversias inter eos vertentes ex causa dotis & lucri, coramque fructuum, ac respective census, quem Simeon afferuit, creatum cum scipio ut supra, concorditer mecum votum delaper petierunt.

Quatenus igitur pertinet ad punctum census, in quo Simeon erat reus, dixi difficultatem non levem habere contra ipsum, quoniam cum pecunia per eum recepta definita esset in fructuum investmentum censum, arque idem Simeon procurator, seu negotiorum gestor, in fe-

assumpsisset onus faciendi investmentum, quinimo illud narrasset tanquam jam factum, sequebatur exinde, quod licet non possent fructus tanquam fructus census numerum creati super certi fundo fructifero juxta formam Bulz. Pii V. vel faltem juxta illam Bullam Nicolai V. cum quia laiculares Regnicolæ prætendunt in eo Regno vivi, adhuc ramen idem fructus debentur tanquam damna & interesse, loco illorum fructuum, quos principals percepit ex censu, quando procurator suum munus fideliis gessit, atque ab eo presuppositum investmentum fecit, dum quod ipsius habendum est pro facto, ne ejus culpa & mendacium ipsi suffragentur in praeditum principalis abientes, ipsius fidei frequentis, iuxta firmata per Rotam dec. 366. n. 29. & finali. 10. rec. Romana multiplicit. 18. Martii 1634. Melito, & Iepidus, cum fit conclusio hodie receperimus, de qua plures in sua materia sub i. de u. r.

3. Idque adeo verum est contra mandatarium suscepsum mandatum non adimplentem, quod licet de jure prohibitus sit anatolicus, nempe interesse alterius interesse, seu fructus fructuum, attamen si procurator exigit a debitorum sui principali fructus, seu fructus una cum forte investitendas, tenet etiam de istis fructibus ad predicta damna & interesse, quoniam cum totum est fortis, Rovit. dec. 9. n. 17. cum plures in ea materia sub i. ibidem allegatis.

Quovad se ad cedentem dotis, in quo convere Simeon gerat partes actoris, seu creditori, duas efformabam inspecções, nam super fructibus non solitus, & quæ per Simconem perebantur cum presupposito quod fors adhuc vigeret, & alteram cum iam solitus Julianus vivens, quod primam, spectata nuda iuris communis dispositione, planam dicebam negativam, quoniam cum in Regno Neapolitano, vel in Civitate Sulmona nullam aditum suis municipale generali, vel particula deferens mulier videtur fructus, seu fructus dotis restituenda per virtutem heredes (cum confutato vigens in Civitate Neapolis nullus Territorium non egreditur), ita procedendum sit cum solis terminis iuris communis, istis atten-
tis, magis communis ac recepta opinio est, nullus fructus debet, quoniam diis solito matrimonio non dicunt amplius dos, sed nullum creditum pecuniarium de sui natura factum, quinimum quis solitus vocant, arque praefatis controversia est inter laicos in aicibus Tribunalibus tractanda; hinc planum videbatur; postea mors post annum contracta, tam ex dispositione juris, quam ex præcepto testatoris eundem terminum expelte praesentis, ut hujusmodi interesse debetur, ideoque partium agentibus dicebant, quod si causa tractari debuit in Curia, seu etiam in patibus, in foro tamen Ecclesiastico juxta Curia opiones regulando, id patet non leves difficultates, dum Rota & Curia nunquam hujusmodi Regnicolatum opinionem probare voluerunt, ut plures habent in dicta sua materia sub i. de u. r., secus autem dum causa tractari debuit in illis Tribunalibus laicalibus, ut advertitur sub iii. de fund. disc. 108.

Ideo semper non levem admirationem mihi dedit dictio deciso Sac. Cons. relata per Capyc. Latt. dict. dec. 97. n. 29. dicere rem in eo casu practicatum esse, id quod practicatum legitur per Senatum Cataloniae apud Fontanell. dec. 91. num. 28. & dec. 28. num. 16. & per Senatum Panormit. apud Matrill. dec. 106. quod feliciter ipsi fructus pignoris declarati sunt indebiti atque in fortem impurandi, facta tamen debita detractione interfructorum iuxta receptum ut debetur.

Clariss vero in hac facili specie ob ejus partculares circumstantias, ob quas etiam causa tractanda est in Curia Rotunda, non improbabiliter dici posset eos fructus deberi; dum enim ex iudicio testatoris in ipsius mulieris electione positum era, statim elapsi anno obtinere census fructiferos, ex quibus, salvo foro, eodem fructus tam de facili ipsi mulier obtinere poterat, idcirco stante obseruantia decennali & ultra, resultere videbatur sufficiens presumptiva probatio hujusmodi electionis, quodque heredes, ne census hereditarios feinderent, sed universam administrationem eorum directe habuerent, convenient nomine mulieris fructus pro hac rata exigere, eaque præfare, iuxta terminos textus in l. cum de in rem verso, ff. de u. r., & in l. si certis annis, Cod. de pastis, utrobique civilibus, & canonibus in cap. p. 1. Cenc. de Conf. q. 8. de Marin. refol. 78. lib. 1. & in specialibus terminis fructuum dotis quod presumatur dicta conventione ex longava observantia, Rota dec. 153. n. 10. & 15. com. eq. par. 4. rec. 10. m. 2. Idque magnum administrulum etiam recipiebat, quia idem servatum fuit cum usfructu censum legatorum, dum heredes non distinxerunt censum, quos jure legati dicta mulier obtinere deberet, itaut manu sua eos ex-

istit. ex deducis per Castill. dicto cap. 49. num. 31. & seqq. atque dictum fuisse per Sac. Cons. Neapolitanum habetur apud Capyc. Latt. dec. 97. de qua etiam dictio restatur Hodie. ad Surd. dec. 240. & contro. 38. mulè magis ubi agitur de non solutis, in quibus mulier vel habens causam ab eo agere dicitur de merolucro & locupleratione, ex illicitis ac ulturis accessionibus.

His tamen non obstantibus, contrarium in hac facili specie probabilis mihi dicendum videbatur; licet enim magis communis ac recepta in opinio prædicta, ut feliciter dispositio text. in cap. salubriter procedat solum in restituacionem onerum matrimonialium, atque maritimi constantes, non autem eo soluto, quando vetè non dicitur amplius dos; attamen id procedit ad effectum, ut ex sola iuris dispositione hujusmodi fructus prætendit non valeant, sed non tollit, quod si pro simplici & pure creditu pecuniariis indifferenti cum quoconque privato creditore debentur interfructura ratione licet cestis, vel damni emergentis, eadem quoque debentur non sicut pro credito dotali, quod ut potest in jure magis fabrorum & privilegiatum, inferioris conditionis esse non debet quoconque simplici credito privato, idem Covart. loc. citato, Barbol. d. l. 2. num. 47. & 48. Surd. de alim. dict. 4. 45. n. 26. & seq. Rovit. dec. 37. num. 27. Amat. dict. a. 1. dec. 49. num. 56. Leotar. de u. r. 9. 30. num. 54. Mantic. dec. 53. idem rigorosissimus censor Castill. dicto cap. 49. n. 38. cum. 29. & infra disc. 161.

Cum igitur in Regno iuxta opinionem laicorum in illis Tribunalibus passim receptam, post moram decurvi interesse etiam non probatis requisita lucri cestantis, vel damni emergentis, quorum probatio in Curia Romana omnino necessaria est, cum ibi habeantur pro probatio & notorios, Rovit. p. 1. num. 1. de censibus. num. 48. Sanfel. dec. 124. num. 9. cum sequent. Gait. de credito cap. 2. tit. 7. quaf. 2. num. 1755. Capyc. Latt. dec. 21. in fine, Merlin. lib. 2. contro. 50. num. 27. ubi quod non taxantur ad numerum rationem quam sepiem pro centenario, acque ita passim servet usus; quinimum fortius ibi datum etiam interesse pro debito ex causa fructuum census, quos solitus vocant, arque praefatis controversia est inter laicos in aicibus Tribunalibus tractanda; hinc planum videbatur; postea mors post annum contracta, tam ex dispositione juris, quam ex præcepto testatoris eundem terminum expelte praesentis, ut hujusmodi interesse debetur, ideoque partium agentibus dicebant, quod si causa tractari debuit in Curia, seu etiam in patibus, in foro tamen Ecclesiastico juxta Curia opiones regulando, id patet non leves difficultates, dum Rota & Curia nunquam hujusmodi Regnicolatum opinionem probare voluerunt, ut plures habent in dicta sua materia sub i. de u. r., secus autem dum causa tractari debuit in illis Tribunalibus laicalibus, ut advertitur sub iii. de fund. disc. 108.

Ideo semper non levem admirationem mihi dedit dictio deciso Sac. Cons. relata per Capyc. Latt. dict. dec. 97. n. 29. dicere rem in eo casu practicatum esse, id quod practicatum legitur per Senatum Cataloniae apud Fontanell. dec. 91. num. 28. & dec. 28. num. 16. & per Senatum Panormit. apud Matrill. dec. 106. quod feliciter ipsi fructus pignoris declarati sunt indebiti atque in fortem impurandi, facta tamen debita detractione interfructorum iuxta receptum ut debetur.

Clariss vero in hac facili specie ob ejus partculares circumstantias, ob quas etiam causa tractanda est in Curia Rotunda, non improbabiliter dici posset eos fructus deberi;

dum enim ex iudicio testatoris in ipsius mulieris electione positum era, statim elapsi anno obtinere census fructiferos, ex quibus, salvo foro, eodem fructus tam de facili ipsi mulier obtinere poterat, idcirco stante obseruantia decennali & ultra, resultere videbatur sufficiens presumptiva probatio hujusmodi electionis, quodque heredes, ne census hereditarios feinderent, sed universam administrationem eorum directe habuerent, convenient nomine mulieris fructus pro hac rata exigere, eaque præfare, iuxta terminos textus in l. cum de in rem verso, ff. de u. r., & in l. si certis annis, Cod. de pastis, utrobique civilibus, & canonibus in cap. p. 1. Cenc. de Conf. q. 8. de Marin. refol. 78. lib. 1. & in specialibus terminis fructuum dotis quod presumatur dicta conventione ex longava observantia, Rota dec. 153. n. 10. & 15. com. eq. par. 4. rec. 10. m. 2. Idque magnum administrulum etiam recipiebat, quia idem servatum fuit cum usfructu censum legatorum, dum heredes non distinxerunt censum, quos jure legati dicta mulier obtinere deberet, itaut manu sua eos ex-

M 4 geret,

geret, sed ipse omnes effectus hereditatis exigendo, fructus exactos pro hac rata præstarunt.

Accedente etiam aequitate, de qua apud Gratianum dicitur. 12. 688. n. 22. & non temel in sua materia / ab iiii. de fursis, præfertim in Ma si ana legati dicit. 29. quod scilicet quantumvis ex legato pecuniarie non probat requisitus lucri celsantis, vel damni emergentis, nulli fructus debeantur, attamen si pecuniam, cum qua legatum implendum erat, heres investitam recuerit in effectibus fructiferis, tunc ex quadam aequitate idem fructus cedere debant commodo legatarum, licet solum, & de per se confidetur sua habeat difficultates ponderatas in dicta Mariciana, & in aliis in dicta sua materia / ab iiii. de fursis, dum in hoc non spectatur interesse ex parte debitoris, sed ex illa creditoris, nihilominus considerabam in hac facie hanc circumstantiam esse satis ponderabilem dictis aliis unitam, & facilis inducendam dictam verisimiliter conventionem.

Specata præteritam qualiter per sonarum, ob quam, ut plures observari in dicta sua materia / ab iiii. de fursis, ac etiam hoc eodem tit. celsant duo ultra extrema, suffocatio scilicet ex parte debitoris, ac depravatus generandi animus ex parte creditoris, cum in præsenti ageretur de simplici muliere creditrice vivente sub bona fide, & converso autem debitores efficiuntur sagaces, literati & industrii, atque ipsi creditum non erat de sui natura leni expositum, vel ut retineretur in pecunia, ut mosei mercatorum & pectorium, quorum inter eos effectus investitus non esse in stabilibus, vel in censibus, in quibus post demoratur, unde erogari solent in tales contractus, ex quibus intra aliquod tempus pecuniam ad corrum liberae dispositionem habent possunt, in alias magis opportunas negotiations, quas occasio præberet, convertendam, & sic de facili intrat depravatus animus remittendam, ac percipiendi lucrum ex credite merè pecuniarie ratione temporis, & è converso intrat suffocatio in mutuariato indigente pecunia numerata, vel non de facili habente modum eam jam acceptare restituendi.

ROMANA SEU &c.

Respondendum pro veritate suppressis nominis.

De fructibus dotalibus bonorum dotalium, five universis debitis pro quantitate, an & quando debeantur viro putativo, qui eos faciat suos. Et an doti putativa præteritam restituenda competant privilegia dotalia, illud præteritum auth. res que, Cod. commun. de leg.

S U M M A R I U M.

- 1 Causa controversiae.
- 2 An privilegia dotalia competant doti putativa, distinguuntur inter bonam, & malam fidem.
- 3 Ubique competunt, ex favor personalis mulieris.
- 4 Quia in casu, quid est media, & sic non bona, neque mala, & qualis sita dicatur.
- 5 Quid de beneficiis Auth. res, quia non competit doti putativa.
- 6 De reliqua sub condicione nupiarum, an debetur ob iniurias, & si sit de levi reipetatur.
- 7 An heredes ex iranios transmittantur bona extracta a fidicommissio pro matrimonio putativo.
- 8 Fructus perceptos a viro putativo ex bonis dotalibus, an facias nos, vel restituere teneantur.
- 9 An viro putativo debentur nuptie dotalis.
- 10 Quid uero casu, ubi mala fides concurreat in utr quo conjugi.

D I S C . C X X I I .

Cum quidam vir nobilis, mores tamen habens natalibus oppositos, occultato quodam indigne matrimonio, quod in remota regione, amoris, aut libidinis causa contraxerat, ad patrem reveritus, dignum ac equale matrimonium cum muliere pariter nobili contraxerit, constituta dote, partim in specie, partim vero in quantitate, cuius pars solita fuit, altera vero pars debenda remansit, deinde post plures annos dicto precedenti matrimonio (unde ipse vir sub alio praetextu cuiusdam levius delicti fagan artipuit) ne casu ob personarum honestatem ad publicum forum deducetur. Hinc prudenter conjuncti benevolè curantur ab aliquibus Advocatis veritatem exquirere, atque juxta eorum responsa practicatae dotis restitucionem, ut de facto sequutum fuit; presentem

ente siquidem muliere restitucionem doris pro rata soluta in quantitate ex bonis aviti fidicommissi in vim auth. res que ob deficientiam honorum viri, prætendebant in eodem fidicommissio successores hoc privilegium competere non debet huic doi, quae non vera, sed putativa erat, ac ultra illius dictam quantitatem, de cuius restituzione controversia erat, extenuatam remanere à fructibus dotalibus pro tempore, quo vir onera huius matrimonii supportaverat, debitis pro alia rata non soluta. E contra vero dicte agentes pro muliere, dictos fructus prætendendi posse per vitium putativum, quinimò & illum teneri posse, sed etiam in isto fidei media, quoniam sufficit abesse malam positivum, ex deductis per Rotam dicit. 3. part. 7. recen. num. 7. Buratt. & Adden. dicit. 184. num. 6. & psalm. privilegia enim dotalia esse videntur fructus matrimonii, prouinde ad eos facientia suos, mulieri que in statu matrimonialis possessione fuit, sufficere videatur fides media.

Ea magis proxime, duco argumento à fructibus per tertium possessorum quavis non dominum perceptis, non restituendis, non solum in casu bona fide posse, sed etiam in isto fidei media, quoniam sufficit abesse malam positivum, ex deductis per Rotam dicit. 3. part. 7. recen. num. 7. Buratt. & Adden. dicit. 184. num. 6. & psalm. privilegia enim dotalia esse videntur fructus matrimonii, prouinde ad eos facientia suos, mulieri que in statu matrimonialis possessione fuit, sufficere videatur fides media.

Ea etiam consideratione accedente, quod privatio privilegiorum, ac jurum alias de iure competentium reputatur pena, ut apud Gregor. dicit. 225. num. 13. ubi add. num. 20. Mantic. dicit. 300. Ad penam autem incurrandam requiritur delictum certum, ac positivum, & successivè ad eam excusandam quælibet causa etiam, ut nos triducant, fatua, & bestialis exculcat; igitur fides media sufficere debet, quia non est aliquid consequendum novo, sed præservare ne amittatur id, quod alias mulieri uxorate in sua dote viro tradita de jure competit.

Firmata ex his generali competencyis privilegiorum dotalium, hinc ex rationis identitate dicitur, recte inferri posse ad hoc privilegium. Auth. res que; circa quod patet in prædicta distinctione eis inter bonam, ac malam, & medianam fidem; si enim mulier est in malam fide positiva, certè sciens matrimonii invaliditatem, tunc absolute est huic doi nullum privilegium competere, quoniam lex non adjuvata mala, neque premiata delicta. Bald. Novell. p. 2. princ. p. 11. vers. bathe. n. 3. Barbol. in l. sicut lib. 3. p. 1. num. 26. Merlin. de pign. lib. 3. quest. 69. num. 11. & 14. & ceteri.

E converso autem ubi sufficit in bona fide positiva, crederat matrimonium validum, ac legitime contratum, & tunc licet Bald. Novell. ubi sopra. n. 6. refutatio prædictum hypothecam, ac privilegiorum potioritatis deducitur ex text. in l. affidis, veles alio in l. in rebus, cum concord. pariter negat, quia vero non est dos, quia nomen, ac essentiam recipiat matrimonio, contraria tamen est magis communis, & psalm. recepta derivata ex gloss. in d. sicut datus, § finali, verb. auctor. ubi. Alex. num. 3. Barbol. num. 4. & 5. Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 19. 3. num. 20. cum sequenti. Merlin. de pign. dicta que. 69. n. 2. sequenti. Catagn. in benef. deaut. quies. 1. fallent. 5. num. 12. sequenti. Arias de laud. 2. variar. cap. 21. num. 16. & cap. 22. num. 3. & 4. Bossi. de Dot. cap. 2. num. 124. apud. quos habent generalis, ac recepta traditio Batt. in l. si concubina, s. rerum amatorum, ut omnia privilegia verae doris, competant etiam putative bona fide, quatenus de ipsius dotis exactione agatur favor mulieris, quoniam ei favor personalis fundatus principaliter in ratione habilitandi eadem ad novum legitimum matrimonium contrahendum, ita ut non suffragetur heredes doris, nisi ob malam fidem positivam mulieris, aliaque circumstantias sit tale, quod eam tanquam profutatum reparari faceret, ac indigne redderet, ita & taliter, quod ad accidente fidicommissi ordinatore, si viventer, dote petere non posset, cum tunc reddatur hoc beneficio indigne, ut ad materiam huius auth. res que habetur infra, dicitur.

Sed si dos jam de tempore bona fide, vel modice constituta est, atque post dictam matrimonii nullitatem fidicommissi possessor tangunt ex cessante causa vendicare velit bonam ad hunc effectum data ex cessante sing. causa, five excipiendu denegare extractionem dotis jam legitimis tempore decetas, & confitutæ; & tunc respetu ipsius mulieris habet superfluitatis, de plano credebarum procedendum, esse cum dicta distinctione bona, vel male fidel, regulando medium ad imitantes bona ut supra, & cum proximisterminis text. in l. fidicommissi, in principiis de condit. ob causam, et in l. sexta. n. 7. n. 2. Azor. 3. par. infinit. moral. lib. 1. cap. 18. Gab. de prescript. concl. 14. & alios; & tunc licet in specie privilegiorum dotalium tractatum non inventem, credebam tamen idem dicendum esse, quod supra habetur in bona fide, duco argumento ab altero legitimatis filiorum, quae resultat ex matrimonio putativo sub fide dubia, quae bone assimilantur, ex plene confessis per Bottiglier. dicitur. ab int. theorem. 4. n. 21. cum. egg. ubi ceteri cumulantur, licet casus non est omnino equalis, cum in illo legitimatis principali specie tunc favor ipsorum filiorum omnino innocentium, quorum favor urgedat evitando in dubio delictum, ac cuperitatem, sed delicti effectus & penas est, qui nullo modo deliquerunt, in isto autem casu agatur de favore, & pri-

uilegio ejusdem mulieris, que habens conscientiam dubium, seu erroneam, à delicto non omnino immunita est videtur, licet vix in praxi in mulieribus facilissima credulitas id verificari soleat; sed quamvis argumentum non omnino curret, adhuc tamen favore mulieris credebam esse respondendum latem ex axiome generali, ut in dubio favore dotes, etc.

Ea etiam consideratione accedente, quod privatio privilegiorum, ac jurum alias de iure competentium reputatur pena, ut apud Gregor. dicit. 225. num. 13. ubi add. num. 20. Mantic. dicit. 300. Ad penam autem incurrandam requiritur delictum certum, ac positivum, & successivè ad eam excusandam quælibet causa etiam, ut nos triducant, fatua, & bestialis exculcat; igitur fides media sufficere debet, quia non est aliquid consequendum novo, sed præservare ne amittatur id, quod alias mulieri uxorate in sua dote viro tradita de jure competit.

Firmata ex his generali competencyis privilegiorum dotalium, hinc ex rationis identitate dicitur, recte inferri posse ad hoc privilegium. Auth. res que; circa quod patet in prædicta distinctione eis inter bonam, ac malam, & medianam fidem; si enim mulier est in malam fide positiva, certè sciens matrimonii invaliditatem, tunc absolute est huic doi nullum privilegium competere, quoniam lex non adjuvata mala, neque premiata delicta. Bald. Novell. p. 2. princ. p. 11. vers. bathe. n. 3. Barbol. in l. sicut lib. 3. p. 1. num. 26. Merlin. de pign. lib. 3. quest. 69. num. 11. & 14. & ceteri.

Ea etiam consideratione accedente, quod privatio privilegiorum, ac jurum alias de iure competentium reputatur pena, ut apud Gregor. dicit. 225. num. 13. ubi add. num. 20. Mantic. dicit. 300. Ad penam autem incurrandam requiritur delictum certum, ac positivum, & successivè ad eam excusandam quælibet causa etiam, ut nos triducant, fatua, & bestialis exculcat; igitur fides media sufficere debet, quia non est aliquid consequendum novo, sed præservare ne amittatur id, quod alias mulieri uxorate in sua dote viro tradita de jure competit.

Ea etiam consideratione accedente, quod privatio privilegiorum, ac jurum alias de iure competentium reputatur pena, ut apud Gregor. dicit. 225. num. 13. ubi add. num. 20. Mantic. dicit. 300. Ad penam autem incurrandam requiritur delictum certum, ac positivum, & successivè ad eam excusandam quælibet causa etiam, ut nos triducant, fatua, & bestialis exculcat; igitur fides media sufficere debet, quia non est aliquid consequendum novo, sed præservare ne amittatur id, quod alias mulieri uxorate in sua dote viro tradita de jure competit.

Etiam est, atque recipienda esse receptionem propositionem, ut dos fener à fideicommisso legitime extracta, ad illud amplus non reveratur, sed perpetuo, ac irrevocabiliter munieris, & forum remaneat.

Bene verum, quod ubi non agitur de favore ipsius mulieris superfluit, minime filiorum, qui sicut ex hujusmodi matrimonio putatio non male fidei privilegium, seu effectum legitimatis obtinet, ita & illud obtinere debent obo gravem injuriam alia ex hujus doce revocabile resulant, sed ageretur de hereditibus extraneis; & tunc obcessantem quacunquem rationem, probabilitas mili videbatur pro fiduciis omni respondendum esse, sed cum nulla deluger habetur auctoritas, neque controversi causas
Denunti in propulo observabam nec intem procedere in viro male fidei, cum præsupposito quod mulier, ac datur eisente in bona; si autem concurret malia fides hinc inde, tunc fructuum restitutio locus non est, ex eadem ratione, ob quam DA. firmat spofisum de futuro, eos facere iusos, quia mulier tradens se, ac suo viro, quamvis non vetero, ut in figura matrimonii cum eo vivetur, ita jure cuiusdam tractare donationis eius bona illi administranda, & usufruenda ad dedisse censetur.
Hoc autem occasione dicti a benevolo extra iudiciale con-

Hac autem occasione dicta benevolè extra iudicialeis conversio in discursiva ratione deducet, non tam quatenus ad rem pertinet ob aliorum Advocatorum discordantia facile fuit controversiam cum concordia terminata, à me potissimum desiderata ob prudens ad laudabilis

Quoero ad aliam principalem infractionem fructuum,
ut supra, distinguebam etiam inter fructus ab ipso viro perceptos,
quorum restitutio ex parte malis erat petebatur, &
ufuras dotalles assequendas ad formam Statuti, si de qua
decoras contra dotantem pro rata non soluta, de qua
imputatione ex parte viri, eu fideicommissariorum op-
ponebatur.

VITERBIEN. SEU EUGUBINA FRUCTUUM.
D O T I S.

PRO COMITE LAURENTIO DE MARSCIANO,
CUM HÆREDIBUS HIERONYMI
DE BENTIVOLIS.

Discursus arbitramentalis pro veritate.

An tertius, qui mulieri solvit dotem à dorante, si
ve ab hæredibus viri debitam, prætendere pos-
sit usuras dotales, qua alias favore mulieris, vel
eius viri concurrent; & quid ubi tertius solu-
tam pecuniam mutuatus est, sub usuris, quas per-
solvit, an habeat actionem ut seretur indem-
nis, & quando hoc ius obtinendi usuras dotales
sit cessible.

S U M M A R Y

- 1 *Facti series.*
 - 2 *Inpectiones, seupuncti causæ.*
 - 3 *De Statuto Viterbiensi circa ueras dotales.*
 - 4 *An valent Statuta decernentia bas ueras.* . .
 - 5 *An in hoc operatur quod Statuta sint confirmata per Papam.*
 - 6 *Statutum patrie viri attendendum est, nisi alter sit conventionis.*
 - 7 *Ubi requiritur interpellatio, illa sufficit per aquipollens.*
 - 8 *Fidejusor, qui solvit principali, & cogitare accipere pecuniam sub ueris, si non repetit, nisi protestetur, ac interpellet, & quodam.*
 - 9 *Quando sufficiat citatio per edictum.*
 - 10 *Ufure dotales non sunt cessibiles tertio, & de tenentibus contrarium.*
 - 11 *Datur distinctio, & quando tertius obrineat bas ueras.*
 - 12 *Derelictione dannorum facienda tertio solventi domet actione negotiorum usorum.*
 - 13 *Non datur fructus fructuum, que inter se alterius interesse.*
 - 14 *Declaratur res ipsa creditoris, secus autem respectu tertii, nam totum reputatur fors principalis.*

D I S C. CXXIII

Nito matrimonio inter Hieronymum Bentivolum, & Eleonoram de Marsciano cum dote per Comitem Alexandrum patrem constituta securorum 7500. coqued abrevi tempus dissoluto per obitum viri, cuius heredes, refutata causa dote, non manuferunt iuris in factis, 15 ann.

Respectu vero ulturum à dorante aſſequandarum, cùm iſi eſt fructus adhuc extantes, & non conſumpti, compli-
cate neque bona fide posſifor facit ſuos, ex quo reintegra-
det eſt eius non titulus, ideoque nullam habet cauſam
coſpiciendi, planum dicitbam preſtendri non poſte, niſi
actione negotiorum gelutorum, vel de in rei verio, quate-
nus iſtūc ex alio bonis percepiti non ſufficiunt ad expen-
ſas pro ipſa muliere at viro ſupportatas, & quas aliaſ doſans
tuta relinqua doce, remanent debitoris in ſcutis: 545 pre-
dicta Eleonora convolante ad ſecunda vota cum Joanne Ba-
ptista Buffio, Comites Alexander pater, & Laurentius fra-
ter eamdem doem conſtituerunt, atque ſoluta illa patre,
qua p' primi viri hereditibus refuſita fuerat, ſe obligarunt
pro diſto residuſ ad iſtēm, pro cuius ſolutio-
ne, defundit Alexander pater, Laurentius frater post ali-
quorum annorum decurſum conventus fuit, una cum
fructi-

**fructibus, & usuris medi temporis importantibus alta scuta 105. & sic in totum scuta 260. quæ non habens præmari-
nibus accepit ad cambium ad rationem quinque pro cente-
ario, facta protestatione, dictis hæreditibus pupillis notifi-
cata in domo paterna, corumque tutori per cedulum; dein-
dè vero præ eius reintegrazione obtinuit ab A.C. immisio-
nem in Salviano ad quadam dicti primi viri bona, ut sibi
farisebatur ex fratribus, unde nomen fratris.**

Iustitiae ex fructibus; unde post plurim annorum decursum dicti hæredes facti majores pretendente cœperunt integrum debitum cum fructibus perceptis satisfactum esse, idque locum fore dictorum bonorum restituitionis; cumque ageretur inter avunculum, & nepotes, hinc communum conjunctorum opera avunculus fuit hujusmodi contrivitam per duos partium Audoatores amicabiliter per quamdam speciem extrajudicialis compromissi discutit, ac terminari, atque ego electus ex parte Laurentii, cum post plures congressus assumptissimum omnis desuper esformandi cursum, dux etiam causa partes; unam in puro facto, quantitatice clivice fructuum, ex dictis bonis à de immissois perceptorum, & super hoc totum traedam suae oretenus; altera vero juris super quantitate crediti, & si tis habebat partes; una super dictis fructibus, & ultro dotulibus à die contracti matrimonii usque ad diem sequente solutionis dicti residui imporrantis, ut supra scut. 1053. Alteram super cursu futuri, seu cambiorum pro rata debiti residuatis in force scut. 1545. Et teriam super cursu corundem cambiorum dictie alterius partitæ scut. 1055. ex causa fructuum.

Quod primam partitam, questionem dicitur Stanum Civitatis Viterbiensis exprefſe disponens per hæredes virtutinā präsumtum tempus dominii mulieri non restituente debet fructus, fiveūſuras ad ratio nem sepius cum dimidio pro centenario loco alimentorum, etiam abſque interpolationis, in qua dictum Statutum discrepat a Statuto Urbis eadem ūſuras ad eandem rationem decernente, cuius requiſito tamen interpolationis; de cuius Statuti validitate, & efficacia nullam habebamus difficultatem; licet enim plenaria de illa dubitemus, præfertim Iuris s. f. ſuper iſſiſt. de action. n. 19. Barbo. in 1.2. in princip. m. 12. ſolus. matrim. & allii quoſus referunt Caffil. de olimeſ. &c. &c.

Hac autem interpellatio, vel in forma praecisa, vel in aquipollenti non aderat, cum ſequita eſet contra ipsa pillaſ non habentes, neque vele, neque nolle, unde non infragetur etiam ſi personaliter facta eſet, multò magis faſadomini in qua neque ipsa de facto habebant, & contra utorem per eisdem, ad quam ſpeciem citationis devenit non potest nisi praviti diligentiis, quibus non extantibus aliaſ citatio ſequi non valeat, ex deducatis per Vest. & add. lib. 4. c. 2. & c. 3. Baratt. & add. cit. 993. Rot. decr. 104. par. 6. recent. Roit. in rubro de cit. n. 3. latè in Mechlini, nullitatis matrimonii ebram Corrado decr. 395. part. 9. rec. frequent.

quos referuntur Caſill, de alijs. aliaſ 8. tom. contrav. cap. 19. 36. Theſaur. decr. 43. Leotard. de uſu q̄. 79. num. 44. Atta- meni contrarium est tertior, ac lo foro magis recepta, ut per Gratianum diſcept. 726. m. 14. Amat. dictio. 49. num. 98. Leotard. diſcept. 79. num. 48. & hanc fapſim canonizavit Rota prefatim apud Greg. & add. decr. 93. Buratt. & add. decr. 61. decr. 574. p. 2. rec. 133. p. 49. tom. 2. coram Dun- zetto decr. 790. & frequenter; ita clare comprobante. Stati- ū Urbis condito de mandato Papæ, ſen al eo in forma ſpecifica conformato, quod aliaſ utique ſequuntur non ſufficiet, ſi uitriarum pravitatem hujusmodi Statuta contine- rent; quamvis enim aliqui, Stanti Urbis, vel ſimilium va- liditate referant confirmationem Apofolos. ad Corin. 11. 1.

luditate reterant confirmationi Apostolice, unde propterea trahit non debet in exemplum, ut per Gabriel. conf. 13. cap. 3. lib. 2. Gratian. dicitur. cap. 406. num. 12. & alios; attamen ut advertunt. Add. ad Gregor. & Leonti. ubi supra, ac alii, illa est magna leguleica simplicitas, quoniam si continerentur, & concurrent, defectus potestatis, neque praefundenda est voluntas, revera enim talia Statuta non canonizant lucrosa accessiones pro credito pecuniario, ratione dilatationis, sed locum ita alio que necessitate probandi extrinsecus requirita, decernunt tales fructus, vel ultras, potius ratione danni emergentis, quam lucri cessantis, pro illicet scilicet alimentis mulieris, quibus corporaliter possedita est, & ex quibus mulier vivere debebat ex dote soluta, & investita, ut infra, dicitur. 161.

Difficilis folum cadere videbatur, tam circa quantitatem, quam circa necessestam interpolationis, stante Statuto Civitatis Eugubii pars vii deconsuetu-
do, ut pro proprio expense celonis; multo
magis, ac extrâ controversiam, dum nulla reportata fuerat
cessio, sed Laurentius solvit, ut propriam obligationem ma-
gis dissolvaret.

Et quamvis examinando hunc articulum, an feliciter & quando uiratae dotalis a tertio cessionario peti valeant, pondereantur autoritates affirmativam simpliciter firmantes ex Salic. in artib. ad bec. C. de usurp. quem plures sequuntur relativi per Merlin. de vienno lib. 2. cap. 8.

cum viro viventem, exinde refutat, non mulieris paria, sed viri statuta attendenda esse, ex his que in proprio luci habentur infra in Romana doctis de Anguillaria disc. 128. Verum difficultas rotabatur ex facto, quoniam in mandato procure quo vir de dicto ad hujusmodi matrimoniū contrahendum, exprefse dicitur, illud contrahendum esse iuxta mores, & Statuta Civitatis Viterbiæ in omnibus; unde intrabat vulgaris regula text. in l. lib. ante f. 6. cum in verbis, ff. de leg. 3. late exornata per Rotam decr. 44. num. 14. part. II. recent. ut in claris non intent pre- lat per Merlin. de pignor. lib. 3. q. 80. n. 16. cum seq. ubi hanc opinionem latè tueri conatur contraria respondere, atamen concordabamus, cām upotē minus veram, atque à Rota rejeclam, ita generaliter ac indefinitè recipiendam non esse, ut è contra credimus quod neque recipienda est, in generaliter ac indefinitè dicta precedens opinio negativa, in ledum procedendum effet cum dilinquentia judiciorum ac fundate tradita per Leotard. de ufr. d. qu. 29. ex m. 16. & de qua infra, disc. 161. Verum has inspectio non suffragabatur, cīna etiam retenta, adhuc cessare applicatio ad calum, cum hoc verparemus in illo ex illis in quibus

